

Programi poticanja čitanja u osnovnoškolskim knjižnicama

Bošnjak, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:471327>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-31**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Informatologije

Ana Bošnjak

Programi poticanja čitanja u osnovnoškolskim knjižnicama

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Kornelija Petr Balog

Komentor: Ivana Martinović, asistentica

Osijek, 2011.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
UVOD	4
1. FUNKCIJE I VAŽNOST ČITANJA	5
2. KULTURA ČITANJA	6
2.1. ČITATELJSKI INTERESI I NAVIKE	6
2.2. ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA POTREBE, INTERESE I NAVIKE	7
2.2.1. Obitelj	7
2.2.2. Suvremeni mediji	8
2.2.3. Lektira	9
3. ŠKOLSKA KNJIŽNICA.....	10
3.1. ZADAĆE ŠKOLSKE KNJIŽNICE.....	10
3.2. PROSTOR ŠKOLSKE KNJIŽNICE	11
3.3. ŠKOLSKI KNJIŽNIČAR.....	11
4. ULOGA ČITATELJSKIH DRUŠTAVA U PROMICANJU ČITANJA UČENIKA	12
4.1. MEĐUNARODNA ČITATELJSKA UDRUGA (IRA).....	12
4.2. HRVATSKO ČITATELJSKO DRUŠTVO (HČD)	13
5. PROGRAMI I USLUGE ŠKOLSKE KNJIŽNICE ZA POTICANJE ČITANJA	14
6. SURADNJA ŠKOLSKE I NARODNE KNJIŽNICE U POTICANJU ČITANJA	14
7. PRIMJERI DOBRE PRAKSE	15
8. ZAKLJUČAK	21
9. POPIS LITERATURE	22

SAŽETAK

Suvremena je školska knjižnica informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole. Jedna je od temeljnih zadaća školske knjižnice razvijanje ljubavi prema prema knjizi i čitanju. Usađivanje ljubavi prema knjizi jedan je od preduvjeta za uspješna postignuća u učenju i razumijevanju, poticanju mašte i uživanje u čitanju. Mladog čitatelja čitanje pomaže pripremiti za život, pomaže mu u sazrijevanju i utječe na oblikovanje njegove osobnosti. Na izgradnju odnosa pojedinca prema knjizi utječu mnogi čimbenici. Neki su od njih obitelj, suvremeni mediji i obvezna školska lektira, koja često učenika odbija od knjige. U nastojanju da se odgoje ljubitelji knjige, organiziraju se raznovrsni programi poticanja čitanja – kvizovi, književni susreti, čitateljski klubovi, tribine, radionice kreativnog pisanja itd. Pri osmišljavanju i provođenju programa korisni su suradnja i timski rad školskog knjižničara, nastavnog osoblja, knjižničara narodnih knjižnica i sl. Rad donosi pregled nekoliko takvih programa – u Sjedinjenim Američkim Državama i u Hrvatskoj.

Ključne riječi: čitanje iz užitka, školska knjižnica, knjižnični programi, poticanje čitanja

UVOD

U suvremenom društvu, u kojem informacijske i komunikacijske vještine imaju važnu ulogu, u kojem znanje brzo zastarijeva te je potrebno stalno usavršavanje, u kojem dostignuća znanosti i tehnologije stalno dostižu nove visine, mijenjajući tako naše navike i uvjete života i rada, čitanje i usvajanje novih znanja postaje gotovo vitalnom potrebom. Bez sposobnosti vještog čitanja i pisanja nemoguća je aktivna uključenost pojedinca u život suvremenog društva te odlučivanje o pitanjima od osobnog i društvenog interesa. Čitanje je temeljna sposobnost i preduvjet za svako učenje. Međutim, čitanje u svrhu stjecanja novih znanja nije najvažnija ni jedina uloga čitanja. Čitanje je također zadovoljstvo, izvor užitka i avanture. U Rječniku hrvatskoga jezika Vladimira Anića naći ćemo definiciju čitanja. Pojašnjenje je natuknice *čitati* sljedeće: „raspoznavajući slova ili znakove razumijevati ono što je napisano“.¹ Iz toga proizlazi i pojašnjenje čitatelja – *čitatelj* je „onaj koji čita iz vlastitih pobuda ili zbog vlastita zanimanja“.² Na čitanje se danas gleda kao na jedan od najkompleksnijih oblika ljudskoga društvenog ponašanja, stoga nije neobično da se sve više istraživača iz raznih područja bavi fenomenom čitanja – njegovim procesima i sastavnicama. Poticanje čitanja, posebice čitanja iz užitka, jedan je od temeljnih zadataka u programu rada školske knjižnice.

¹ Čitati // Anić, Vladimir. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 2000. Str. 126.

² Čitatelj // Isto.

1. FUNKCIJE I VAŽNOST ČITANJA

Čitajući knjige, čitatelj može otputovati u neko drugo vrijeme, na neko drugo mjesto, na neki drugi planet. Beskrajne su mogućnosti koje nam pruža svijet knjige. Čitanje razvija ideje i stimulira kreativnost i maštu, pomaže razviti kritičko mišljenje, omogućuje nam da bolje razumijemo sebe i druge, uči nas o drugim kulturama i zajednicama, informira nas i educira. Čitajući razvijamo sposobnost doživljavanja, spoznavanja, razumijevanja i tumačenja. U svojoj knjizi *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću*, koja je rezultat višedesetljetnog proučavanja čitanja, M. Grosman³ ističe kako čitanje različito djeluje te da ima različite funkcije koje se mijenjaju u odnosu na individualne potrebe pojedinih čitatelja i njihove promjene. Čitanje na bitan način utječe na djetetovo poimanje sebe i na njegove osjećaje o samom sebi, kao i na njegovo mišljenje i osjećaje o drugim ljudima. Također, omogućuje mladima lakši ulazak u kulturu i pridonosi njihovoj socijalizaciji. Čitanje zahtjevnijih tekstova razvija djetetovu mogućnost prepoznavanja te ga uvodi u mogućnost simboličkog izražavanja. Dijete čitanjem spoznaje i usvaja načine izražavanja, različite oblike mišljenja te se priprema na jezične izazove odrasloga svijeta. M. Grosman naglašava kako literarni uzori na dijete mogu imati veći oblikotvorni utjecaj nego susreti sa stvarnim ljudima. Brojne su teorije o djelovanju čitanja. Tako, primjerice, neki autori čitanje smatraju čitateljevim neprestanim traženjem i potvrđivanjem vlastite osobnosti, te, po njihovu mišljenju, književnost izražava čitateljeve najosnovnije ugodne fantazije u takvom obliku da čitatelj može na njih reagirati bez negativnih osjećaja koje te fantazije izazivaju u stvarnom životu. Na taj način, književnost može djelovati i kao obrambeni mehanizam, a čitanje može dovesti do ozdravljujuće funkcije, koja je analogna psihoanalizi.⁴ Čitanje književnih djela doprinosi daljnjem razvoju fantazijskih sposobnosti, koje su važne za razvoj čitateljske sposobnosti, ali i, kao što pokazuju komparativna istraživanja, za razvoj analitičkog mišljenja, sposobnosti predviđanja, kombinatornih sposobnosti i, kako je već spomenuto, sposobnosti razumijevanja samog sebe i drugih ljudi.⁵ Čitanjem se razvijaju različite kognitivne i jezične funkcije, a jedna od najočitijih i najpoznatijih obogaćivanje je rječničkoga fonda i jezičnoga znanja. J. Elkin⁶ u knjizi *Reading and Reading Development: The Pleasure of Reading* ističe važnost čitanja za širenje vidika, socijalni i fizički razvoj. Također, spominje i

³ Usp. Grosman, Meta. *U obranu čitanja : čitatelji i književnost u 21. stoljeću*. Zagreb : Algoritam, 2010. Str. 114.

⁴ Usp. Isto, str. 72.

⁵ Usp. Isto, str. 74.

⁶ Usp. Elkin, Judith; Train, Briony; Denham, Debbie. *Reading and reader development: the pleasure of reading*. London: Facet Publishing, 2003. Str. 13.

terapeutski učinak čitanja – kroz knjigu djeca mogu naučiti o pojmovima kao što su nasilje, ljubav, prijateljstvo i suosjećanje – mogu se identificirati s glavnim likom neke priče i na taj način naučiti kako se nositi s određenim situacijama. Zahvaljujući knjigama djeca mogu biti bolje pripremljena za događaje u stvarnosti. Posebno su osjetljiva skupina mladih tinejdžeri. Knjiga može imati psihološku vrijednost i pružiti im potporu tako da im pokaže da je netko već prošao kroz promjene koje se sada njima događaju, da nisu sami i da su problemi koji im se sada čine nepremostivima rješivi. Sadržaj knjiga može pridonijeti razvoju dječjeg samopouzdanja.

2. KULTURA ČITANJA

Prema M. Kermek-Sredanović sintagma „kultura čitanja“ uključuje sustavno „svakodnevno čitanje, bilježenje o pročitanom, čitanje raznovrsnoga tiskanog teksta (od literature do znanstvenog teksta, od dnevnih novina do stručnih časopisa), uključuje estetsku komunikaciju s literarnim djelom, odnosno komunikaciju na razini saznanja i/ili spoznaje kod neliterarnog teksta, a komunikacija s tiskanim tekstom, uvijek potrazumijeva i interakciju i njezin kvalitativan učinak“.⁷ Kultura čitanja uključuje i knjižničarsku kulturu, koja nije tek posudba knjige i koja se stječe tijekom cijelog obrazovanja. Zbog te bi sastavnice kulture čitanja, koju je moguće steći isključivo u samoj knjižnici, smatra M. Kermek-Sredanović, svi učenici osnovnih i srednjih škola organizirano, metodički i programski osmišljeno, trebali provesti nekoliko sati tijekom školske godine u knjižnici. Na tim bi satima učenike trebalo upoznati sa strukturom knjižnog i neknjižnog fonda školske knjižnice, što bi ih motiviralo za slobodni odabir, te im predstaviti knjižnične kataloge i naučiti ih kako se njima služiti. „Razvijanjem kulture čitanja, razvija se motivacija s obzirom na čitateljevu dob, premošćuje otpor prema knjizi, znanju i informaciji te razvija kreativnost.“⁸ Čitateljski su interesi kategorija koja je nedjeljiv dio čitateljske kulture, a na koju utječu mnogi čimbenici.

2.1. ČITATELJSKI INTERESI I NAVIKE

Već se desetljećima mnogi bave pitanjem čitateljskih interesa učenika i motivacije za čitanje. Cilj je nastavnog rada s djecom u cjelini poticanje i razvijanje čitateljskih interesa za književne i neknjiževne tekstove. Književni interesi obuhvaćaju interes za čitanje književnih

⁷ Kermek-Sredanović, Mira. Čitateljski interesi i osobitosti recepcije mladog čitatelja. // Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (5, 1993, Crikvenica). Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, 1994. Str. 17.

⁸ Bučević-Sanvincenti, Lorenka. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 63.

djela različitih žanrova, tematike, stilskih razdoblja i usmjerenja. Kod mladih se čitatelja polazi od njihovih postojećih interesa, ali ih se i razvija, potiče i proširuje u tematskom i žanrovskom smislu.⁹ Poznavanje čitateljskih interesa i navika jedno je od osnovnih polazišta za oblikovanje aktivnosti i programa za poticanje čitanja. Jedna je od uobičajenih metoda provjere čitateljskih interesa anketa, koja može donijeti zanimljiva i korisna saznanja o željama i očekivanjima učenika od knjige te tako pomoći u boljoj komunikaciji učenika i književnog djela.¹⁰ M. Kermek-Sredanović upozorava na još jednu činjenicu koju ne bi smjelo zanemariti u poticanju i razvijanju čitateljskih interesa i navika – različitost među pojedincima. Pored svih sličnosti u tematskim i žanrovskim interesima učenika istih dobnih skupina, postoje i brojne različitosti. Razlike je moguće pronaći među paralelnim razredima iste škole, paralelnim razredima dviju škola, skupinama različitog spola i među pojedincima koji odudaraju od posjeka. Dakle, želimo li doista čitateljske interese učenika poticati, intenzivirati, obogaćivati, proširivati i usmjeravati, potrebno je poznavati jedinke, a ne samo grupu.¹¹ Važno je znati o čemu sve ovise čitateljski interesi učenika.

2.2. ČIMBENICI KOJI UTJEČU NA POTREBE, INTERESE I NAVIKE

Mnoštvo je čimbenika koji utječu na čitateljske interese i navike te na čitanje općenito. U nastavku su predstavljeni utjecaji koje razni autori koji se bave istraživanjem čitanja najčešće spominju.

2.2.1. Obitelj

Za uspješno i učinkovito čitanje u odrasloj dobi, nužan je pozitivan odnos prema knjizi i čitanju usvojen u najranijoj dobi. Razvijanje svijesti o čitanju kao temeljnoj vještini potrebnoj za život počinje kod kuće, u obitelji, a roditelji su ti koji potiču ili zanemaruju djetetovo zanimanje za slušanjem priča, za slikovnicom i sl. Čitateljski bi odgoj djece trebao započeti čitanjem naglas, još prije nego što dijete krene u školu jer upravo rano predškolsko čitanje naglas u obitelji i pozitivan odnos prema čitanju uvelike utječu na kasniji razvoj djetetovog zanimanja za čitanje. Najbolje čitaju djeca iz obitelji u kojima se puno čita, u kojima se poznaje značenje knjige i cijeni njezina vrijednost. S. Jelušić također naglašava da je nužno da čitanje i

⁹ Usp. Kermek-Sredanović, Mira. Nav. dj., str. 18.

¹⁰ Usp. Grakalić-Plenković, Sanja. Književni interesi učenika mlađih razreda gimnazijskog usmjerenja. // Život i škola 48, 8(2002), str. 44.

¹¹ Kermek-Sredanović, Mira. Nav. dj., str. 19.

upoznavanje s knjigom počne kod kuće i da je „rana intervencija roditelja važna jer razne aktivnosti koje roditelj provodi kod kuće (npr. čitanje priča djeci, posjedovanje knjiga, korištenje knjižnice, razvijen odnos djeteta – roditelj) smanjuju posljedice velike promjene koju djeteta doživljava odlaskom u školu“.¹² Djeca uče po modelu, dakle oponašaju odrasle – ako se u obitelji čita, djetetu će biti posve prirodno da i samo uzme knjigu i čita.

2.2.2. Suvremeni mediji

Knjiga u današnje vrijeme ima ozbiljne suparnike u mnogim medijima koji zaokupljaju slobodno vrijeme djece i mladih, a ne zahtijevaju posebne napore – intelektualne ili fizičke. Kao takve medije L. Bučević-Sanvincenti¹³ navodi televiziju, radio, video, film, kazalište, sport i računalo. Istraživanja o čitateljskim interesima djece i mladih postaju u nas češća od šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, kada dolazi do jačeg prodora tzv. neknjižne kulture i to prvenstveno televizije, koja je dovela prioritet čitanja u pitanje jer čvste navike čitanja ne postoje.¹⁴ Danas prevladava mišljenje da su djeca najsklonija slobodno vrijeme provoditi za računalom. M. Grosman¹⁵ donosi kako neki stručnjaci koji se bave proučavanjem vizualno potpomognute priče filma, crtanoga filma i videoigara općenito očekuju da će čitanje knjiga radi užitka posve izumrijeti zbog sve bogatije ponude nabrojanih ugodnijih oblika zabave. Prema njihovim mišljenjima, pretjerano gledanje televizije i crtanih filmova može čak dovesti do razgradnje čitateljske sposobnosti, zbog čega je nužno neprestano upozoravati na temeljnu važnost čitanja i poticati čitanje, koje predstavlja nenadoknativ i neponovljiv užitak. M. Kermek-Sredanović nudi drugačiji, optimističniji pogled na suvremene medije i kaže da, iako je moguće često čuti tvrdnju da mediji istiskuju pisanu riječ i da su učenici skloni liniji manjeg otpora, točnije napora, odnos knjige i medija ne mora biti neprijateljski. Naprotiv, film i TV-emisije, primjerice, mogu nam postati saveznicima u motivaciji za čitanje. Svoju tvrdnju autorica potkrepljuje i primjerom: „...film Moderna basna (...) bio je osnova za motivaciju za čitanje ekološke literature – zaštita životinja, zaštita atmosfere, odnos prema prirodi, smisao rekreativnog boravka u prirodi.

¹² Jelušić, Srećko. Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (Priopćenje o projektu „Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih). // Život i škola 51, 14(2005), str. 79.

¹³ Usp. Bučević-Sanvincenti, Lorenka. Dvojba današnjeg djeteta: knjiga ili računalo? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1/4(1999), str. 71.

¹⁴ Usp. Sabolović-Krajina, Dijana. Čitateljske navike tinejdžera u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 36, 1/4(1993[i.e. 1995]), str. 60.

¹⁵ Usp. Grosman, Meta. Nav. dj., str. 20.

Provjerom u knjižnici najtraženije knjige bile su: *Biljke, cvijeće, drveće i životinje* Martina Sasiera, popularne male enciklopedije za III. i IV. razred, te *Kućni ljubimci* Olge Stošić¹⁶.

2.2.3. Lektira

Unutar obrazovnoga sustava uglavnom se inzistira na redovitom čitanju točno propisanih naslova – lektire, koja je prvenstveno vezana za nastavu hrvatskoga jezika i književnosti. Propisanom lektinom škola nerijetko odbija učenike od knjige te izaziva nelagodu izazvanu nametnutom obvezom čitanja, težim dolaženjem do nekih naslova, a i obvezom čitanja tijekom školskih praznika. Nemogućnost slobodnog izbora knjige, provjeravanje pročitana i ocjenjivanje, slaba uključenost modernih naslova, postojanje rokova do kada je potrebno pročitati knjigu – sve to dodatno odbija učenika od lektire, a ponekad i knjige uopće. Slobodan izbor i kvaliteta čitanja bitno su pouzdaniji temelj za čitanje iz užitka koje postaje cjeloživotnom potrebom od nametanja. U višim se razredima škole zaziranje od čitanja najčešće objašnjava dosadnom i nezanimljivom lektinom, a učenicima su posebno mrska djela nekih starih pisaca. Veliki dio učenika pročita lektiru i ono „što mora“, ali pritom ne dožive radost čitanja. Iz tog je razloga potrebno što više razgovarati s učenicima i oslušivati njihove želje. To ne znači da mladim čitateljima treba podilaziti, ali knjižnice svakako pri nabavi trebaju razmotriti njihove sugestije i, u okviru svojih mogućnosti, ponuditi vrijedna književna djela iz odabira učenika.

¹⁶ Kermek-Sredanović, Mira. Nav. dj., str. 22.

3. ŠKOLSKA KNJIŽNICA

Školska knjižnica pruža informacije i spoznaje neophodne za uspješno djelovanje u današnjem društvu, koje se sve više zasniva na informacijama i znanju. Učenicima omogućuje stjecanje vještina za cjeloživotno učenje, razvija njihovu maštu i tako im pomaže da postanu odgovorni građani.¹⁷ Suvremena je školska knjižnica informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole i ključna poveznica u ostvarivanja temeljnih kompetencija cjeloživotnog obrazovanja i međupredmetnih sadržaja u sklopu školskog kurikuluma.¹⁸ Svojim ciljem i ukupnom organizacijom suvremena škola potvrđuje školsku knjižnicu kao njezin integralni i neodvojivi dio, bez kojeg ne može u potpunosti ostvariti ni svoju obrazovnu ni odgojnu funkciju.¹⁹

3.1. ZADAĆE ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Školska knjižnica prikuplja, obrađuje i osigurava pristup svim izvorima znanja uz pomoć suvremene tehnologije te postaje informacijsko i nastavno središte škole. Djeluje i kao središte svih školskih i odgojno-obrazovnih, javnih kulturnih zbivanja i stvaralačkih mogućnosti te mora uvijek biti otvorena širem okruženju. Školska je knjižnica mjesto partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara, u koje učenik dolazi organizirano i po slobodnom izboru, skupno i pojedinačno. Izuzetno je važno da potiče razvoj učenikove samostalnosti, samopouzdanja i pozitivne slike o sebi jer su to osnovni preduvjeti za stvaralačko djelovanje i ostvarenje individualnog maksimuma. Budući da se znanstvene činjenice, tehnološka dostignuća i uvjeti života i rada stalno mijenjaju, školska knjižnica mora biti otvorena za promjene.²⁰ Također, školska knjižnica treba biti mjesto na kojem se razvija ljubav prema knjizi i čitanju. Usađivanje ljubavi prema knjizi jedan je od preduvjeta za uspješna postignuća u učenju i razumijevanju, poticanju mašte i uživanju u čitanju, promicanju načela da su sloboda mišljenja i slobodan pristup informacijama polazišta za uspješno i odgovorno sudjelovanje u građanskom demokratskom društvu. Sve navedene zadaće pretpostavka su za potporu školske knjižnice u poticanju čitanja kao temeljne vještine i sposobnosti potrebne za život.

¹⁷ Usp. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 10.

¹⁸ Usp. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum. // Senjski zbornik 36(2009.), str. 40.

¹⁹ Usp. Kermek-Sredanović, Mira. Nav. dj., str. 17.

²⁰ Usp. Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004. Str. 18.

3.2. PROSTOR ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Ambijent školske knjižnice može djelovati vrlo poticajno u provođenju programa za poticanje čitanja. Knjižnica mora biti uređena tako da boravak u njoj bude ugodan. Školska knjižnica treba biti toplo i neugrožavajuće mjesto koje polaznike programa okružuje knjigama i pomaže im odgovoriti na izazove čitanja. D. Sabolović-Krajina ističe kako atraktivnosti knjižnice pridonosi unutrašnje uređenje, oprema, raznovrsnost građe, dinamično korištenje prostora (izložbe kojima se popularizira fond, izdvojeni preporučeni fondovi, smještaj građe na police, promotivni materijali poput postera koji pozivaju na čitanje, letaka i brošura što i kako koristiti u knjižnici, ali i uputama kako poboljšati vještine čitanja).²¹ Namještaj treba biti funkcionalan, šarenih boja i različitih oblika. Prostor knjižnice treba biti mjesto ugodno za provođenje vremena i dopuštati različite oblike animacije čitatelja. Također, vrlo je važno održavanje vedre atmosfere u knjižnici.

3.3. ŠKOLSKI KNJIŽNIČAR

Glavna je uloga školskog knjižničara pridonositi zadaćama i ciljevima škole te razvijati i ostvarivati zadaće i ciljeve školske knjižnice. Prema *IFLA-inim i UNESCO-ovim smjernicama za školske knjižnice*²² knjižničar bi trebao posjedovati određene osobine i vještine. Da bi uspješno obavljao svoje zadatke, knjižničar bi trebao znati pozitivno i otvoreno komunicirati s djecom i odraslima, razumijeti korisničke potrebe, biti otvoren i spreman na suradnju s pojedincima i skupinama unutar školske zajednice, ali i izvan nje, poznavati i razumijeti kulturnu raznolikost. Nadalje, važno je da knjižničar poznaje metodiku i teoriju obrazovanja kako bi što uspješnije surađivao s djecom, koja su glavni korisnici školske knjižnice. Naravno, od iznimne je važnosti posjedovanje informacijskih vještina i znanja o tome kako koristiti informacije, poznavanje vlastite knjižnice – poznavanje građe od koje se knjižnična zbirka sastoji i načina pristupanja toj građi, te poznavanje dječje književnosti, medija i kulture. *Smjernice* donose i zaduženja školskog knjižničara, tj. poslove čije se obavljanje od njega očekuje. Neki su od njih analiziranje informacijskih potreba školske zajednice i potreba vezanih za građu, oblikovanje i provođenje smjernica za razvoj službe, podučavanje informacijskim znanjima i vještinama te, što je važno za

²¹ Sabolović-Krajina, Dijana. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", 1998. Str. 147.

²² Usp. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 18.

ovaj rad, promicanje programa čitanja i kulturnih događanja. Također, da bi se potencijal školske knjižnice što više koristio, naglašava se nužnost suradnje školskog knjižničara i ostalog školskog osoblja. Jedan od ciljeva suradnje školskog knjižničara i nastavnog osoblja je i priprema i provedba programa čitanja i kulturnih događanja. Ravnatelj bi, kao voditelj škole i glavna osoba u postavljanju okvira i uvjeta za provedbu školskog programa, trebao ostvariti usku suradnju s knjižnicom u oblikovanju razvojnih planova škole, posebice u područjima informacijske pismenosti i programima za poticanje čitanja.²³ Poticanje čitanja kao jezične djelatnosti temelja obrazovanja zauzima prioritetno mjesto. U radu s djecom knjižničar treba izbjegavati strogost, biti ljubazan, nasmijan te nikada ne zaboraviti pohvaliti čitatelja, posebno onog najmlađeg. Školski knjižničar treba podržavati i poticati razvoj čitateljske kulture.

4. ULOGA ČITATELJSKIH DRUŠTAVA U PROMICANJU ČITANJA UČENIKA

Za očekivati je da će svaki član knjižničarske profesije pri odluci o optimalnom pristupu za rješavanje određenog problema pazljivo pratiti aktivnosti važnih i priznatih udruga na temu koja ga u određenom trenutku zanima. Uputno je da školski knjižničar za problematiku vezanu uz čitanje prati aktivnosti čitateljskih društava.

4.1. MEĐUNARODNA ČITATELJSKA UDRUGA (IRA)

Međunarodna čitateljska udruga (International Reading Association - IRA)²⁴ neprofitna je organizacija, koja se od 1956. godine bavi promicanjem čitanja diljem svijeta. Udruga danas broji više od 70 000 članova, posvećenih promicanju svih vidova pismenosti kroz poboljšanje kvalitete poučavanja čitanja, diseminaciju informacija i rezultata istraživanja o čitanju te poticanju navike cjeloživotnog čitanja. Kao svoju misiju, IRA navodi promicanje čitanja kroz kontinuirano unapređivanje kvalitete poučavanja pismenosti i istraživanja diljem svijeta. IRA-ina nakladnička djelatnost, uz *newslettere*, knjige i vodiče, uključuje i objavljivanje triju stručnih časopisa od kojih je jedan - *The Reading Teacher* - namijenjen onima koji rade s djecom do 12 godina. Također, IRA objavljuje elektronički časopis *Reading Online*, koji se dopunjuje na dnevnoj bazi i koji sadrži mnoštvo članaka, podijeljenih u šest sekcija, od kojih je jedna - *Children Literature* – posvećena publikacijama namijenjenima djeci, što može biti od velike

²³ Usp. Isto, str. 20.

²⁴ About IRA. URL: <http://www.reading.org/General/AboutIRA.aspx> (2011-09-27)

koristi svima koji se bave radom s djecom, posebice školskim knjižničarima. I. Stričević²⁵ donosi preporuku nekih autora koji knjižničarima savjetuju da se, rabeći prikaze u specijaliziranim časopisima, informiraju o temama koje su za mlade u trendu. Također, na mrežnim se stranicama IRA-e može pronaći mnoštvo korisnih dokumenata koji se odnose upravo na čitanje kod djece. Jedna od zanimljivosti koju donosi IRA je i *Children's Choices Reading List*, popis omiljenih knjiga koji su sastavila sama djeca, koji je od 1974. godine izvor inspiracije o naslovima brojnim učiteljima, knjižničarima, roditeljima, kao i djeci.²⁶

4.2. HRVATSKO ČITATELJSKO DRUŠTVO (HČD)

Hrvatsko čitateljsko društvo (HČD) dobrovoljna je udruga, čiji je cilj promicanje, istraživanje i unapređivanje čitanja i pismenosti uopće. Kako navode na svojim mrežnim stranicama, Društvo je osnovano sa svrhom: „unapređivanja kvalitete izobrazbe čitanja i pismenosti na svim razinama, razvijanje svijesti o utjecaju čitanja i važnosti pismenosti, promicanje razvijanja onog stupnja pismenosti i čitateljskih sposobnosti, koje su u skladu s jedinstvenim mogućnostima svakog pojedinca, te omogućavanje razmjene znanja i iskustava“.²⁷ Hrvatsko je čitateljsko društvo jedinstvena organizacija čiji su članovi organizirani u ogranke. Danas u okviru Društva djeluje sedamnaest ogranaka sa sjedištima u gradovima diljem Hrvatske. Na stranicama Društva mnogo je dokumenata koji mogu uvelike koristiti svima čiji je posao neposredno vezan uz rad s djecom – posebice školskim knjižničarima. Društvo također objavljuje kratke izvještaje o radu svojih ogranaka s ciljem promicanja, istraživanja i unapređivanja čitanja i pismenosti. Programi i aktivnosti s djecom 2009. godine u vezi s čitanjem i pismenošću, ostvareni su u suradnji s lokalnim knjižnicama, školama i drugim kulturnim i prosvjetnim institucijama. Primjerice, Ogranak Vinkovci organizirao je grupni posjet osnovnoškolaca *Dobrodošli u knjižnicu*, koji su se tom prigodom upoznali Gradskom knjižnicom Vinkovci, njezinim uslugama, važnosti čitanja itd. Također, održane su i brojne radionice i akcije namijenjene poticanju čitanja djece osnovnoškolske dobi – *Čitamo, pričamo, Čitajmo u bibliobusu*, *Čitajmo pod zvijezdama* itd. Ogranak HČD-a za Zagreb i Zagrebačku županiju

²⁵ Usp. Stričević, Ivanka. Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica: uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka. // Čitanje - obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 47.

²⁶ Children's Choices. URL: <http://www.reading.org/Resources/Booklists/ChildrensChoices.aspx> (2011-09-27)

²⁷ Hrvatsko čitateljsko društvo. URL: <http://www.hcd.hr/> (2011-09-27)

proveo je akcije *Čitanje na zagrebačkim gradskim točkama, Zajedničko čitanje djece i roditelja* itd.

5. PROGRAMI I USLUGE ŠKOLSKE KNJIŽNICE ZA POTICANJE ČITANJA

Školska knjižnica treba stalno i sustavno poticati učenike na čitanje. Njezin je cilj razviti kod djece i mladih potrebu za svakodnevnim čitanjem, privući ih te s vremenom potaknuti na čitanje u kojemu će pronaći zadovoljstvo i radost. Tu svoju zadaću školske knjižnice ostvaruju, među ostalim, osiguravanjem usluga i organizacijom raznovrsnih programa za djecu usmjerenih na razvoj zanimanja za knjigu. Neke su od aktivnosti obuhvaćene tim programima čitateljski klubovi, pričanje priča i upoznavanje novih knjiga, predstave, literarne skupine, susreti s književnicima i ilustratorima dječjih knjiga, tribine i predavanja za djecu, poticajne radionice, izložbe u knjižnici, programi stjecanja knjižničarske kulture itd. Raznovrsnim programima razvija se kultura čitanja učenika, djecu se upoznaje s knjigom, stvara se pozitivan odnos prema knjizi, potiče se na korisno i kreativno provođenje slobodnog vremena, zadovoljavaju postojeći interesi i razvijaju novi.

6. SURADNJA ŠKOLSKE I NARODNE KNJIŽNICE U POTICANJU ČITANJA

D. Sabolović-Krajina, pišući o ulozi narodnih knjižnica u poticanju čitanja, kaže da se od narodne knjižnice očekuje „da svojom poslovnom politikom bude integrirana u sve aspekte života lokalne zajednice“,²⁸ stoga je vrlo važna njezina suradnja s drugim kulturnim i obrazovnim ustanovama, a naročito sa školama i školskim knjižnicama. Brojne su mogućnosti za suradnju narodnih i školskih knjižnica, a posebno su korisne zajednički aktivnosti za poučavanje i poticanje čitanja. Učenici mogu, primjerice, u pratnji školskoga knjižničara posjetiti narodnu knjižnicu radi upoznavanja s prostorom i fondom te načinima pretraživanja i pronalaženja informacija. Nadalje, može se ostvariti suradnja knjižničara narodne i školske knjižnice i nastavnika u kreiranju konkretnih programa za razvoj čitateljskih navika, interesa i potreba. Moguće je provođenje široke lepeze programa kojima se promiče čitanje – od pričanja priča za laku noć, gdje djeca čak mogu prisustvovati u pidžamama, kreativnih radionica multimedijalnog

²⁸ Sabolović-Krajina, Dijana. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", 1998. Str. 147.

karaktera, osnivanja kluba ljubitelja knjiga, „do provođenja niza eksperimentalnih programa kojima prepreka može biti samo nedostatak mašte“.²⁹

7. PRIMJERI DOBRE PRAKSE

U nastavku se donose primjeri programa i aktivnosti za poticanje čitanja u Sjedinjenim Američkim Državama i Hrvatskoj.

Building a Nation of Readers

Velik broj svjetskih zemalja ima programe koji se bave poticanjem čitanja. Cilj je takvih programa u djece razviti potrebu za svakodnevnim čitanjem. U Sjedinjenim Američkim Državama, primjerice, pri Kongresnoj knjižnici u Washingtonu djeluje „Centar za knjigu“, koji organizira programe poticanja čitanja koji traju od dvije do tri godine. Svaki pojedini program ima točno određen naziv, svrhu i polazišta. U program se mogu uključiti svi zainteresirani pojedinci, organizacije i institucije. Od 1997. do 2000. godine provodio se program pod nazivom „Building a Nation of Readers“,³⁰ čiji je cilj bio poticanje čitanja kod djece svih dobnih skupina. U provođenje su programa bile uključene brojne škole, knjižnice, pojedinci i ustanove. Na kraju su projekta svi sudionici napisali kratak izvještaj o provedenim aktivnostima. Centar za knjigu prethodno je ponudio nekoliko ideja koje su mogle biti od pomoći u osmišljavanju aktivnosti. Centar je ponudio ideje za pojedince i obitelji te za škole i knjižnice. Neke su od ideja za škole i knjižnice sljedeće: upućivanje učenika da jedni drugima preporučuju knjige, izrada popisa knjiga za djecu svih dobnih skupina, pozivanje pisaca ili drugih javnih osoba da govore učenicima o čitanju i pisanju, planiranje programa za čitanje preko ljeta, održavanje natjecanja u čitanju, nagrađivanje onih koji pročitaju najviše knjiga i sl. Do 2001. godine Kongresnoj su knjižnici pristigli kratki izvještaji brojnih knjižnica. U nastavku su navedeni samo neki od primjera čiji pregled u zborniku *Proljetna škola školskih knjižničara* donosi I. Hebrang Grgić³¹, a koji bi se mogli provesti i u hrvatskim školskim knjižnicama.

²⁹ Isto, str. 146.

³⁰ Building a Nation of Readers. URL: <http://www.loc.gov/loc/kidslc/kidslc99.html#about> (2011-09-27)

³¹ Usp. Hebrang-Grgić, Ivana. Uloga školske knjižnice u poticanju čitanja. // *Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske* (14, 2002, Crikvenica) / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i sporta RH: Zavod za unapređenje školstva: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2003. Str. 127-131.

U kolumbijskoj školi St. Albans, školski je knjižničar za učenike od četvrtog do osmog razreda i njihove roditelje organizirao čitateljski klub. Roditelji i djeca čitali su istu dječju knjigu o kojoj su raspravljali na sastancima kluba, koji su se održavali jednom u dva mjeseca. U floridskom gradu Daytona Beach, u Indian Trails Elementary School, održan je susret na kojem je jedna slabovidna osoba učenicima čitala slikovnicu *Green Eggs and Ham*, poznatog američkog pisca knjiga za djecu Dr. Seussa, napisanu Brailleovim pismom. U Joseph F. Tuttle Middle School, u mjestu Crawfordsville u Indiani, održan je program *Read and Feed*. Za sudjelovanje je bilo potrebno pročitati određeni naslov, a zatim sudjelovati u kvizu. Učenici koji su na kvizu ponudili točne odgovore bili su pozvani na poseban ručak. Odrasli – nastavnici, knjižničar, ravnatelj, gradonačelnik i roditelji – koji su također pročitali istu knjigu na ručku su o njoj raspravljali s učenicima koji su ostvarili najbolje rezultate. Ovaj vrlo zanimljivi način poticanja čitanja primjer je suradnje školskog knjižničara s pojedincima unutar i izvan škole, što je vrlo pohvalno jer bi razvijanje svijesti o važnosti čitanja kod djece trebao biti zajednički napor cijele zajednice. U Helfrich Park School, u gradu New Middletown u Indiani, svaki se tjedan čita sat vremena – određena su tri dana u tjednu kada se čita po 20 minuta. Knjige koje će čitati učenici sami biraju u knjižnicama unutar svojih razreda ili u školskoj knjižnici. Svaki razred dobiva i dnevne novine, kao i nekoliko tjednih časopisa. U istom gradu, u New Middletown Elementary School, učenici od četvrtog do šestog razreda učlanjeni su u klub knjige. Učenici su raspoređeni u nekoliko skupina od kojih svaka čita jednu knjigu i sastaje se jednom tjedno da bi o njoj opušteno raspravljali, a sve uz sok i kolače. U Harrison Elementary School, u gradiću Gaston u Indiani, najbolji čitatelj dobiva privlačnu nagradu – prisustvovanje košarkaškoj utakmici na kojoj sjedi zajedno s košakaškom ekipom, a na kraju utakmice dobiva košarkašku loptu s potpisima svih igrača. U East Elementary School, u gradu Pendleton u Indiani, u čast rođendana svakog učenika koji pohađa školu, školska knjižnica kupuje knjigu, u koju se ulaže fotografija slavljenika i *ex libris* s njegovim imenom. Slavljeniku dakako pripada i pravo da prvi pročita knjigu. U Whitinsville Christian School, u gradiću Whitinsville u saveznoj državi Massachusetts, svaki se tjedan potiče čitanje određenog broja stranica knjige. Svi učenici koji to i učine za svoj trud dobivaju malu nagradu, a razred koji se pokaže najuspješnijim i koji ima najveći zbroj ukupno pročitanih stranica, dobiva dodatnu nagradu – palačinke za doručak za sve učenike.

Nacionalni kviz za poticanje čitanja

Nacionalni kviz za poticanje čitanja natjecanje je za mlade čitatelje koje se provodi u Mjesecu hrvatske knjige, od 15. listopada do 15. studenog, u knjižnicama diljem Hrvatske. Mjesec hrvatske knjige tradicionalna je nacionalna kulturna manifestacija posvećena hrvatskoj pisanoj riječi, čiji je cilj promicanje hrvatske knjige i čitanja.³² Organizatori su natjecanja Knjižnice grada Zagreba, Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice i Hrvatski centar za dječju knjigu, pod pokroviteljstvom izdavačke kuće „Mozaik knjiga“. Prošle se godine (2010.) natjecanje organiziralo u povodu Međunarodne godine biološke raznolikosti, a bilo je namijenjeno učenicima viših razreda osnovne škole. Kviz je bio naslovljen „Čudesni svijet prirode“ i za sudjelovanje je bilo potrebno pročitati dvije knjige: „Zadivljujuće tajne prirode“ i „Zemlja: e.istraživač“.³³ U natjecanje su se uključile brojne dječje i školske knjižnice. Kviz se provodi na način da početkom godine u knjižnice i škole pristižu materijali potrebni za provođenje kviza – plakati i upitnici. Za animaciju djece i organizaciju provođenja kviza zaduženi su knjižničari. Nakon što su pročitali knjige, učenici ispunjavaju upitnike, a popunjeni se upitnici zatim šalju u Hrvatski centar za dječju knjigu do naznačenog datuma. Svi upitnici s točnim odgovorima sudjeluju u izvlačenju, koje se održava za vrijeme trajanja Mjeseca hrvatske knjige. Iz svake se knjižnice – narodne ili školske – izvlači po jedan učenik-pobjednik. Nakon što su pobjednici poznati, održava se završna svečanost i dodjela nagrada, na koju su pozvani svi izvučeni pobjednici u pratnji svojih knjižničara. Uz svečanu dodjelu obično se organizira predstava ili slična zabavna aktivnost namijenjena mladim čitateljima. Na završnoj svečanosti održava se i javno izvlačenje i dodjela nagrada. Zahvaljujući spoju natjecanja, zabave i zanimljivih knjiga, Kviz predstavlja iznimno uspješan program poticanja čitanja u kojem djeca rado sudjeluju. Ovogodišnji je Kviz posebno zanimljiv jer se po prvi puta odvija u mrežnom okruženju. Održava se u čast 100. obljetnice rođenja poznatog dječjeg pjesnika Grigora Viteza, nosi naziv „Vesele zamke“, a namijenjen je učenicima osnovne škole.³⁴

³² Culturenet.hr – Mjesec hrvatske knjige. URL: <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=33684> (2011-09-27)

³³ KGZ – Gradska knjižnica – Dječji odjel. URL: <http://www.arhiva.kgz.hr/gradska/djecji/nacionalnikviz.asp> (2011-09-27)

³⁴ Knjižnice grada Zagreba – Nacionalni kviz za poticanje čitanja. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=1621> (2011-09-27)

Čudnovate knjižnične zgode

U zborniku *Čitanje – obaveza ili užitek*, sa stručnog skupa održanog u povodu Međunarodnog dana dječje knjige, I. Bogadi³⁵, knjižničarka Osnovne škole Gustava Krkleca u Zagrebu, donosi primjer konkretnog programa kojim ona dugi niz godina potiče čitanje kod učenika. Program obuhvaća brojne radionice, projekte i aktivnosti. Od najveće je koristi biti zanimljiv, smatra Bogadi, te na taj način pridobiti učeničku pažnju, a zatim je usmjeravati u pravom smjeru. Predstavljene su brojne kreativne ideje, uspješno provedene u praksi. Jedna je od njih osnivanje lutkarske družine *Dah*, zahvaljujući kojoj je lutka postala stalni suradnik u knjižnici, sudjelujući i glumeći u brojnim lektirnim naslovima te ih tako čineći bližima djeci. Učenike su privukli i *Stihokaz* i *Knjigomjer* – zamjena za suhoparne top-ljestvice omiljenih knjiga, gdje djeca pomoću boja daju ocjenu nekoj knjizi, što se pokazalo vrlo atraktivnim i informativnim za njihove kolege, koje će dobra ocjena neke knjige možda potaknuti da i sami posegnu za njom. Natjecanja su uvijek popularna, a prigoda za natjecanja iz čitanja ima jako puno tijekom cijele školske godine. Nadalje, osnovana je i skupina *Čitčet* (od „čitalačka četa“), oformljena „s ciljem njegovanja izražajnog, interpretativnog čitanja nenatjecateljskog karaktera“.³⁶ Članove su najvećim dijelom učenici osmih razreda koji, čitajući naglas, predstavljaju određena lektirna djela svojim kolegama. Budući da čitanje lektire često prate razni problemi, o čemu je već bilo riječi, radi se o vrlo korisnom primjeru. Da je zaista tako, mogu posvjedočiti i reakcije publike na takve nastupe svojih vršnjaka – redovito se radi o oduševljenju i pohvalama. Jedan je od najnovijih projekata Knjižnice, o kojemu se dosta moglo čuti i u medijima, *Košnica*. Riječ je zapravo o projektu koji je rezultat suradnje više školskih knjižnica koje su mjesno blizu jedne drugima i koje se povezuju jednom ili više zajedničkih aktivnosti. Dosad je *Košnica*, čiji je cilj poticanje stvaralačkog izražavanja i motivacije za čitanje te širenje interesa za knjižnice i djelatnost skupine *Mali knjižničari*, održala već mnoštvo zajedničkih aktivnosti – nastupa, radionica i čitanja.

³⁵ Usp. Bogadi, Ida. Čudnovate zgode školske knjižničarke. // Čitanje - obaveza ili užitek : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 51.

³⁶ Bogadi, Ida. Nav. dj., str. 53.

Lektira na drugačiji način

Sve je popularniji program i *Lektira na drugačiji način* ili *Lektira kroz igru*, namijenjen učenicima nižih razreda osnovne škole. Provode ga mnoge školske knjižnice, kao i narodne knjižnice u suradnji sa školama. Programom se djeci nastoji približiti pročitano djelo, potaknuti njihovu znatiželju te ih preko iskustvenog i emocionalnog doživljaja stimulirati na čitanje. Knjižnica Dubec, ogranak Knjižnice Sesvete, tako je, u suradnji s trećim razredima Osnovne škole Brestje, na drugačiji način pristupila obradi lektirnog naslova *Vlak u snijegu* Mate Lovraka. Naime, po uzoru na vlak iz knjige, izrađena je kompozicija vlaka te je upriličeno *Vjenčanje u knjižnici*. Učenici su za mladence izradili darove i stabla najljepših želja, koji su zatim ugrađeni u strukturu vlaka.³⁷ Takav se pristup lektiri njeguje i u Osnovnoj školi „Vladimir Nazor“ u Adžamovcima, gdje je, u suradnji školske knjižnice i nastavnika hrvatskog jezika, obrađena lektira *Kraljević i prosjak* Marka Twaina. Učenici su šestih razreda bili raspoređeni u pet skupina, a svaka je skupina dobila zadatak – pročitati pet poglavlja knjige te ih dramatisirati. Cilj je sata obrade lektire bio predstaviti mjesto i vrijeme radnje, upoznati učenike s karakterizacijom likova te značajkama pustolovnog romana. Učenici su pokazali veliki interes za djelo, a da bi što vjernije dočarali mjesto i vrijeme radnje su se i kostimirali. Da je taj način pristupa lektiri zaista uspješan, vidljivo je iz mišljenja jednog učenika: „Meni se svidio ovaj način obrade lektire. Mislim da se na taj način bolje upoznajemo s lektinom i njezinim porukama. Uživajući se u likove bolje razumijemo što nam pisac poručuje. Na taj način lektira ostaje u dugotrajnom sjećanju jer se igra, radost i smijeh nikad ne zaboravljaju.“³⁸

Noć uz knjigu

Kao što je ranije istaknuto, u približavanju djece i knjige iznimno su važni suradnja i timski rad. U ovom slučaju uspješnu suradnju ostvarili su osječka knjižara Nova i školska knjižnica Osnovne škole Vladimira Becića iz Osijeka, kada su učenici drugoga razreda jednu noć proveli u knjižari čitajući. Ovo je druženje u knjižari uspješno ostvarilo svoj cilj - približiti knjigu djeci i tako popularizirati čitanje. Učenici su, zavučeni pod pokrivače, s upaljenom svjetiljkom čitali, „tko će dulje“. Dodatno uzbudljiv djeci je bio prizvuk zabranjenoga, koji nosi

³⁷ Knjižnice grada Zagreba – Lektira na drugi način. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=2356> (2011-09-27)

³⁸ Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Adžamovci. URL: http://os-vnazor-adzamovci.skole.hr/skola/novine?ms_nav=aajaaa (2011-09-27)

čitanje noću. Za svoj su trud mali čitatelji bili i nagrađeni - nagrada je, naravno, bila zanimljiva knjiga, koja se pobrinula da dječja avantura s knjigom potraje.³⁹

³⁹ Usp. Centner, Sandra. Kako zavoljeti knjigu i čitanje. Đakovo : Tempo, 2007. Str. 61.

8. ZAKLJUČAK

Čitanje ima važno obrazovno i odgojno značenje, razvija maštu, sposobnosti koncentracije, pamćenja i logičkog zaključivanja, nudi bijeg od stvarnosti, obogaćuje djetetov emocionalni svijet. Čitamo radi umjetničkog užitka, zbog potrebe za znanjem, da bismo bili informiraniji, elokventniji, radi otkrivanja novih svijetova, radi razonode. Čitajući možemo doći do informacija koje su nam u nekom trenutku potrebne, ono nas potiče na istraživanje nepoznatog i novog te razvija kritičko mišljenje. Čitanje je i preduvjet za uspješnost u učenju i razumijevanju. Mladog čitatelja čitanje pomaže pripremiti za život, pomaže mu u sazrijevanju i oblikovanju osobnosti. Suvremena je školska knjižnica informacijsko, motivacijsko, nastavno, kulturno i stvaralačko središte škole. Svrha je rada školske knjižnice stvaranje stalnih čitatelja, koji će tijekom cijeloga života osjećati stvarnu potrebu za knjigom i trajnu zainteresiranost za čitanje. Da bi to postigla, školska knjižnica mora biti ugodno mjesto u kojemu će se učenici osjećati opuštenima i u koje će se rado vraćati. Tome mora pridonositi i školski knjižničar, koji uz stručna, mora posjedovati i pedagoška znanja te biti otvoren, komunikativan, pristupačan i spreman na suradnju. Razvijanje je čitateljske kulture – sveukupnosti interesa, vještina i odnosa prema knjizi – dugotrajan proces, na koji utječu brojni čimbenici. Snažan utjecaj ima obiteljska sredina. Vrlo je važno da je obiteljski utjecaj pozitivan, da roditelji zarana djetetu čitanje prikazuju kao nešto vrlo poželjno. Danas se sve više djece u slobodno vrijeme okreće suvremenim audio-vizualnim i elektroničkim medijima, što predstavlja potencijalnu opasnost zanemarivanja čitanja. Škola propisanim naslovima, obveznom školskom lektinom, često učenika odbija od knjige. Djeca ne vole obvezu, ona im izaziva nelagodu. Čitanje treba doživljavati kao ugodnu aktivnost, a ne kao zamoran zadatak. Školska je knjižnica mjesto na kojem se razvija učenikova ljubav prema knjizi, potiču čitateljske potrebe i stvaraju čitateljske navike. U nastojanju da se odgoje ljubitelji knjige, organiziraju se raznovrsni programi poticanja čitanja – kvizovi, književni susreti, tribine, pričanja priča, čitateljski klubovi, radionice kreativnog pisanja itd. Pri osmišljavanju i provođenju programa korisno je pratiti aktivnosti čitateljskih udruga, no da bi programi za poticanje čitanja bili uspješni, najvažniji su suradnja i timski rad. To se odnosi na suradnju školskog knjižničara s nastavnim osobljem i upravom škole, na suradnju s drugim knjižnicama ili ustanovama koje se bave radom s djecom i mladima. Posebno je dragocjena suradnja s dječjim odjelima narodnih knjižnica. Djeca lakše prihvaćaju nešto što je zabavno, maštovito, što se odvija u opuštenom ozračju, stoga treba nastojati da programi kojima se nastoji potaknuti djecu na tako važnu aktivnost kakvo je čitanje, posjeduju upravo te značajke.

9. POPIS LITERATURE

1. About IRA. URL: <http://www.reading.org/General/AboutIRA.aspx> (2011-09-27)
2. Anić, Vladimir. Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 2000.
3. Bogadi, Ida. Čudnovate zgode školske knjižničarke. // Čitanje - obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 51 – 55.
4. Bučević-Sanvincenti, Lorenka. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62 – 69.
5. Bučević-Sanvincenti, Lorenka. Dvojba današnjeg djeteta: knjiga ili računalo? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1/4(1999), str. 71 – 78.
6. Building a Nation of Readers. URL: <http://www.loc.gov/loc/kidslc/kidslc99.html#about> (2011-09-27)
7. Centner, Sandra. Kako zavoljeti knjigu i čitanje. Đakovo : Tempo, 2007.
8. Children's Choices. URL: <http://www.reading.org/Resources/Booklists/ChildrensChoices.aspx> (2011-09-27)
9. Culturenet.hr – Mjesec hrvatske knjige. URL: <http://www.culturenet.hr/default.aspx?id=33684> (2011-09-27)
10. Elkin, Judith; Train, Briony; Denham, Debbie. Reading and reader development: the pleasure of reading. London: Facet Publishing, 2003.
11. Grakalić-Plenković, Sanja. Književni interesi učenika mlađih razreda gimnazijskog usmjerenja. // Život i škola 48, 8(2002), str. 44 - 57.
12. Grosman, Meta. U obranu čitanja : čitatelji i književnost u 21. stoljeću. Zagreb : Algoritam, 2010.
13. Hebrang-Grgić, Ivana. Uloga školske knjižnice u poticanju čitanja. // Proletna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (14, 2002, Crikvenica) / uredili Biserka Šušnjić, Đudita Franko, Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i sporta RH: Zavod za unapređenje školstva: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 2003. Str. 127-131.

14. Hrvatsko čitateljsko društvo. URL: <http://www.hcd.hr/> (2011-09-27)
15. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
16. Jelušić, Srećko. Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (Priopćenje o projektu „Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih). // Život i škola 51, 14(2005), str. 77 - 91.
17. Kermek-Sredanović, Mira. Čitateljski interesi i osobitosti recepcije mladog čitatelja. // Proletna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske (5, 1993, Crikvenica). Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa, 1994. Str. 17 – 24.
18. KGZ – Gradska knjižnica – Dječji odjel. URL: <http://www.arhiva.kgz.hr/gradska/djecji/nacionalnikviz.asp> (2011-09-27)
19. Knjižnice grada Zagreba – Lektira na drugi način. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=2356> (2011-09-27)
20. Knjižnice grada Zagreba – Nacionalni kviz za poticanje čitanja. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=1621> (2011-09-27)
21. Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004.
22. Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Adžamovci. URL: http://os-vnazor-adzamovci.skole.hr/skola/novine?ms_nav=aaajaaa (2011-09-27)
23. Sabolović-Krajina, Dijana. Čitateljske navike tinejdžera u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 36, 1/4(1993[i.e. 1995]), str. 59 - 66.
24. Sabolović-Krajina, Dijana. Uloga narodnih knjižnica u poticanju čitanja. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“. Varaždin: Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović", 1998. Str. 145 - 151.
25. Stričević, Ivanka. Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica: uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka. // Čitanje - obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 41 - 49.

26. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum. // Senjski zbornik 36 (2009), str. 39 – 42.